

”På den yttersta dagen ska älgarna se in i tomma hus”. Men akvarellmålaren Lars Lerin har lämnat det mörka, ensamma skogsbrynet och vågat sig fram till de lysande fönstren. Knackat på. Och dörren öppnades.

Precis innanför ateljédörren ligger ett kollegieblocks-blad på golvet. ”Det viktigaste först” står det målat med akvarellfärg – hastigt men med djupaste eftertryck. Trädgården utanför är ett hav av lupiner och Lars Lerin själv har precis tagit emot på förstukvisten med en vattenkokare i ena handen och en utflyktskorg i den andra.

- Jaha, säger vi, ”det viktigaste först”, vilket är det?
- Att inte ta alkohol eller tabletter. Jag måste liksom påminna mig om det ständigt. Ni förstår; det är första gången på över tjugo år som jag är fri från dem, svarar Lars Lerin.

Han har en mjukt intensiv röst, värmländskan är finstämd. Te och pulverkaffe görs i ordning vid en bänk full med målargrejer, pappersark och böcker. Det känns plötsligt i maggropen att den här intervjun inte kommer att bli som vi trott. Alls. Den superbegåvade akvarellkonstnären som imponerat och berört med sina märkvärdigt tröstande bilder av blågrå dagar och sneda hus, som ätit lugnande och druckit sig redlös under halva livet för att mota sitt extremt dåliga självförtroende i grind, som skildrat ensamma gamlingar i skogsbygden med den allra största förståelse – har börjat ett nytt liv. Lars Lerin har precis avslutat en behandling hos Anonyma Alkoholister och Narkomaner.

- Jag tog alla tabletterna, la dem i ett kuvert och skrev ”Döden” på det och la i receptionen. Åh, vad det var skönt! Jag behöver inte den sortens falska trygghet längre.

Han tittar oss lite prövande i ögonen. Bara det något nytt för honom. Han övar varje dag på att umgås med andra människor utan rädsla, möta blicken. Utan drogernas illusion av skydd. Det är lite som att balansera på slak lina tycker han, en livsfarlig och härlig känsla. Våga ge sig hän, lita på att andra tar emot. För tillit är något han haft enormt svårt med. Kanske särskilt den till sig själv.

Redan som barn visste Lars Lerin att han var homosexuell. Han blev kallad Tösa i skolan, och såväl föräldrar som lärare försökte bota honom genom fotboll och pojklekar. Lars tyckte fotboll var fruktansvärt trist. Han ville ju hoppa hopprep och ha rockring som de andra jäntorna i klassen. Sina föräldrar klandrar han inte, det var 60-tal och de begrep inte bättre. Fast nu förstår de inte hur de kunde vara så naiva.

När tonåren kom gjorde Lars sitt bästa för att slippa konfronteras med vem han var. Han började måla och intressera sig för gamlingarna i hembygdens Sunnemo, de som bodde i små stugor och torp. Småbrukare, original. Ingrid i Nya, Katt-Elsa i Skräddartorp, Astrid och Arvid i Jonhål – hos dem satt han och

skrev och målade, hjälpte till med vedklyvning och höhässjning, småpratade. Spelade in dem på band där de berättade om gamla tider. Genom skildringarna i text och bild fick han bekräftelse och självkänsla. Så det bar iväg ut i vida världen, närmare bestämt till konsthögskolan Valand i Göteborg. Men då fick Lars panikattacker av social fobi. Det gick ju inte att gömma sig i tavlorna, skrivandet och skogen längre.

- Jag fick lugnande tabletter utskrivna av en läkare så att jag över huvudtaget skulle kunna möta människor. Så skulle jag komma ut med min homosexualitet och hitta den rätte också, det var fruktansvärt jobbigt. Söp nästan ihjäl mig för att våga gå på gay-disco. Och det var lika misslyckat varje gång. Ja usch...

Han ler generat, men trots sin försiktiga framtoning och sin eftertänksamhet finns det något ytterst envist i botten. En vilja att lägga korten på bordet, göra upp med det som varit. Det känns befriat från självömkan eller koketteri.

I själva målandet däremot har Lars Lerin haft bra självförtroende, varit lagom självkritisk tycker han. Och karriären har det inte precis varit något fel på.

Böcker i mängd, tavlor, utställningar. Lysande kritik.

- Men jag har gjort mina övertramp i drogat tillstånd, saknade omdöme och integritet. Har gjort lite för många böcker, en del på tomgång, lägger han till. Den stora utmaningen i hans liv har alltså inte varit det konstnärliga skapandet, för det har snarare varit en tillflyktsort från de riktiga demonerna - honom själv och relationerna till omgivningen. Att få sina verk skärskådade av kritiker med sakkunnigt hopknipna munnar var väl ingen större match. Men att möta köer av folk i samband med vernissagerna kunde göra honom helt "ödelagd av skräck". Som en gång på 80-talet, i Karlstad på Galleri Gripen. Lars gömde sig i bilen och vägrade följa med in. Konstnären fick officiellt förhinder, men låg egentligen raklång på golvet i en Volvo 240 på parkeringsplatsen tio meter utanför galleriet. Trots tabletterna han fick utskrivna där i början av tjugooårsåldern – som han dessutom blev beroende av direkt – var människor bara ett slags nödvändigt ont. Världen var även den ond och förvriden, och människan bottenlöst förtappad.

- Jag såg världen på ett sjukt sätt, jag var instängd, kemiskt vanvettig. Förmådde inte upprätthålla några relationer, inte ens till mig själv.

För tre år sedan tog det slut mellan Lars Lerin och hans mångåriga kärlek, en konstnär från Lofoten. Lars hade fått ett konstnärstipendium där och hyrde rum. Hyran betalades till en viss Yngve, och när Lars var tillbaka till Sverige kom det ett brev. Sedan hängde de ihop "som ärtris" i tretton år. Lars skruvar nästan omärkligt på sig när det där förhållandet kommer på tal.

- Jaa... men du vet att... det var på många sätt en destruktiv relation, den byggde mycket på ett själviskt tagande och kontroll, rädsla för att bli lämnad. Yngve är ju alkoholist precis som jag. Vi gjorde varandra illa, samtidigt som

vi behövde varandra. Och vi umgicks nästan aldrig med några andra, det var inte sunt.

Lars bröt upp. Insåg någonstans att det här inte gick längre. Ingenting gick. Han åkte in på sjukhus för akut alkoholförgiftning och hamnade i en depression. Därnere på botten blev valet plötsligt mer påträngande än någonsin; leva eller dö. Som att ständigt ha stått i utkanten av byn, sett hur det lyser i alla fönster men aldrig våga närma sig. Och tillslut ta steget.

– Tänk bara att kunna resa iväg utan att ha ångest för om necessären med tableterna är med... Jag var så RÄDD förut. Nu känner jag att livet går framåt, sakta men säkert. Fast visst får jag en klump i halsen ibland. Men just nu, just idag känner jag en fantastisk harmoni.

Han erkänner att han häromveckan återupptog rökandet – någon liten tröst var han tvungen att ha i den här omvälvande starten på sitt nya liv. Jo, han till och med ringde Yngve vid ett tillfälle när det kändes extra tungt.

– Jag frågade honom om vi inte åtminstone kunde LÅTSAS att vi fortfarande var tillsammans, för det skulle kännas lite bättre. Men se, det gick han inte på. Han måste ha en väldigt bra terapeut, hahaha!

Vi går ner för sluttningen till sjön, världen badar i sol och ingen människa utom vi tycks vara ute. Katten Luther följer vaksamt efter, han har påbrå från norsk skogskatt och är magnifik. Vinden dånar i skogen på andra sidan vattnet och Lars berättar att när han var sjuk – sitt gamla jag – ville han mest se på TV. Hyrde riktigt usla skräckfilmer på videobutiken i Hagfors, satt hemma och fotograferade de skrämmande miljöerna i rutan, som inspiration till sitt måleri. Han skrattar och skakar på huvudet. Det skulle inte falla honom in att göra det idag. Inte heller målar han lika mycket för tillfället.

– Februari ut målade jag som besatt, som en flyktväg. Men sen försvann behovet och engagemanget, jag började härma mig själv. Då är det bättre att vänta. Jag vill hellre träffa folk och vänner, ta igen allt det jag förlorat. Fast jag har idéer, jag skulle vilja måla ljus också, rörelse, glädje. Har ingen aning om hur det ska gå till riktigt än, men förhoppningsvis kommer det.

Ljus. Sol. Glittrande speglingar. Så... o-Lerinskt. Jag undrar om alla hans beundrare kanske kommer att bli besvikna. Som min mamma, som funnit vila i Lars Lerins mörker, hotfulla himlar och övergivna hus. Dessutom – är det inte mer spännande och utmanande rent måleriskt med skuggor och HSB-hus?

– Kanske... Sen känner jag mig trygg i mörkret, märker jag. Fast på många sätt har det också varit en katalysator för mina egna känslor, och det är ju inte riktigt jag längre. Jag kan tycka lite synd om mig själv när jag ser tillbaka, tänka att ”den där Lars var ju lite sjuk”... Då känns det ganska bedrövligt, för jag vet ju historien bakom tavlorna.

- Samtidigt var det väl kanske någon mening med alla mina snedsteg och omvägar, och jag är så glad över att ha kunnat glädja andra med de där stämningarna. Men jag känner en lust att pröva nya saker, det finns ju så fantastiskt mycket att måla, och det kan bli intressant med sol också!

Han ler, skrattar, börjar bli riktigt upplivad av sällskapet. Bjuder frikostigt på sin enastående humor och ganska skoningslösa självironi. Får lite dåligt samvete för att han inte bakade en tårta till vår ankomst, det borde han ha gjort; vi har ju så trevligt.

- Det är underbart med insikten att relationer är en förutsättning för ett lyckligt liv. Det var så skönt att få lämna över sitt liv i någon annans händer, som jag gjorde på behandlingshemmet. Inse att jag är maktlös. Att äntligen känna tillit och hopp. Åh, visst låter det som jag är helt såld på det här? Jag är på god väg att bli en riktig frälsningssoldat känner jag, hihi... Men det har ju räddat livet på mig, så då kanske jag kan få vara lite fanatisk!

Sinnesrobönen från tolvstegsprogrammet har varit viktig för Lars Lerin. Men om han tror på Gud vet han inte riktigt. Vid något tillfälle har han sagt att han tror att han tror. Han har brukat be när han varit rädd och saker känts hopplösa. Även när det gäller Gud har Lars liksom börjat om.

- Jag är fortfarande lite förvirrad, så det där med Gud är lite för stort för mig än. Det senaste har jag överlämnat min vilja i händerna på min terapeut. Han har varit min "högre makt", han och mina vänner på behandlingen. Naturen är också en högre makt. Jag känner mig delaktig i naturen, kan känna så starkt att alla granar och myror och abborrar är mina vänner. Jag får citera min vän Axel Florin:

”Jag vet inte om det finns några gator av guld
och änglar som flyger
om där är evig glädje
Inte räknar jag med någon Ark
med elefanter och noshörningar
inga fina kalas
Jag tror inte på någon Gud
och helvetet har jag aldrig tänkt på
Men lammungar har jag tyckt om jämt
och jag skulle gärna vilja träffa mamma igen”

Tröstlösheten inför människors ondska är borta. Nu vill han tro på människorna och deras förmåga att lyssna till det goda inom sig. Och meningen med allt... ja, egentligen har han inte funderat särskilt mycket över den heller.

- Nej – som sagt, när jag var sjukt såg jag hellre på TV. Och under avgiftningen tänkte jag bara att jag skulle överleva för mina föräldrars skull. Nu tycker jag det är värt att leva för min egen skull. Jag ser fram emot nya dagar, tycker om när Luther väcker mig på morgonen med surt jam.
- Jag håller helt enkelt på att lära mig leva. För såna som jag som egentligen inte har den förmågan behövs ett recept. Och jag tycker det är så fantastiskt... spännande. Det finns inte ord för vad jag upplever känslomässigt. Jo, förresten, antagligen detsamma som alla friska människor upplevt - fast för mig som varit avstängd kommer allt klumpvis nu, lite "ketchupflask-effekten", du vet. Ibland blir jag alldeles överrumplad, vanmäktig. Hinner inte bearbeta känslorna, det blir som kortslutning. Därför skriver jag varje dag om det jag varit med om.

Vad framtiden bär med sig vet Lars inte riktigt. Målade igen, troligen, och skrivande. Lite nyfiken är han också på att börja undervisa i måleri. Delvis för att kunna ge andra något av sina egna kunskaper och erfarenheter, förstås. Men också för att själv lära sig någonting av andra. Liksom den lilla baktanken i form av social träning, att avvärpa andra genom att berätta vem och vad han är. En övning i livsmod.

- Jag börjar äntligen trivas riktigt gott i mitt eget sällskap, tycka om mig själv
 - jag tycker faktiskt att jag är jättetrevlig! Och trots att jag slarvade bort mina vänner under så många år, så finns de kvar. Jag övar varje dag, och tror att jag blir bättre och bättre på det viktigaste som finns, relationer.
- Plötsligt skrattar han till:
- För det har dom lovat mig på AA!

Publicerad i Trots Allt